

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XV.

V Ljubljani 10. veliciga serpana 1862.

List 23.

Dvoje drevés.

I.

Dve drevési med drevjem neštevilnim ste rastle v raju: drevó „spoznanja dobrega in hudega,“ ki bi se tudi lahko drevó smerti imenovalo, in pa drevó „življenja.“ „Od slednjega drevesa v vertu smés jesti,“ je rekel Bog Adamu, „od drevesa spoznanja dobrega in hudega pa ne jej, zakaj kateri dan koli boš od njega jedel, boš smerti umerl.“ In da bi kje ne stegnili svoje roke, in ne vzel tudi od drevesa „življenja,“ in da bi ne jedel in ne živel vekomaj, zato je iztiril iz raja Bog Adama z Evo potem, ko sta bila grešila. Jedla sta namreč božji prepovedi vkljub, zapeljana po kači, od drevesa „spoznanja dobrega in hudega,“ in pri ti priči propadla sta smerti po telesu. Pa tudi na duši bi bila umerla za zmeraj ter pogubila se, ko bi ko srednica stopila ne bila „Beseda — Božja“ med človeka in Boga.

Bila pred grehom sta prva dva človeka vsa nedolžna, sveta in Bogu dopadljiva; bila sta vsa zadovoljna in vesela, vsa terdna in zdrava, bila sta dobre volje in razsvitljenega uma, in kar je bilo za nju še posebno neprecenljive vrednosti, bila sta tudi po telesu neumerjoča; smert do nji ni imela nič oblasti, bila sta zares prav srečna, srečna tako, kakor nikdar noben človek več od tistega časa tukaj na zemlji srečin bil ni, in tudi ne bo.

Ko sta bila pa grešila, sta zgubila z grehom nedolžnost in prijaznost božjo, bila sta Bogu nedopadljiva, zaslužila sta večno zaveržena biti; njuna volja je bila popačena, nagnjena bolj k hudemu ko k dobremu, njun um je otamnel, vsa nezadovoljna in nemirna v vesti podveržena sta bila od zdaj vsakoterim križem in nadlogam, podveržena bolezen, in zadnjič podveržena še tudi telesni smerti. Nič več nista smela v raju ostati, raj je bil za nju zgubljen, izgnana iz kraja sreče živila sta se v potu svojega obraza, vžila sta mnogo žalosti, marskaj sta preterpela in prestala, ter zadnjič povernila se nazaj v zemljo, iz ktere sta bila vzeta, zapustivši nam ko dedino vse žalostne nasledke greha z grehom vred.

Jedla sta prva dva človeka od drevesa „spoznanja dobrega in hudega“ ter si navlekla verh brezštevilnih križev tudi še smert; priti do drevesa „življenja“ in oteti se smerti, bilo pa nasprot jima je nemogoče, in znajdla sta se tako v nekem stanu, revnem in žalostnem, ki se je od poprešnjega pred grehom ločil ko noč in dan. Obljuba, v raju dana, je bila edino njuno tolažilo.

Ako pomisliš nazaj v otročje leta, v čas detinstva in nedolžnosti, ter ga primerjaš k svojemu zdanjemu stanu, kolik razloček je pač med kdaj in zdaj.

Nekdaj ti je solnce vse lepše sijalo, vse prijetniše migljale so ti zvezde na nebu in luna kako mično in ljubeznjivo se je ozirala na te, ter razsvitljevala nočno tamoto. Krasne bolj od zdanjih so ti zdele se ljube cvetlice, vse večji vrednosti, vse bolj mikavne bile so ti ptičice urne in vesele; gori na verh goré so ti puhtele želje, rad bi bil blizo ogledal sprelepo višnjevo nebo, ali segel po svitli zvezdici, ki se je skoraj da tišala goré; ljubo šumljale so ti vodice, znamenito in mično bilo je za-te vse, nevarnosti nisi poznal še nikake, življenje, kakoršno je v resnici, bilo ti je še kar popolnoma neznano, vse krog tebe se je le smehljalo, navdajala neka milota je stvaritev celo, in ti si živel v nji zadovoljno brez skerbi in srečno, ko nikdar več tako. Tvoje otroške, deteske leta, rekel bi, bile so ko zamakljive sanje.

In glej, to otroško življenje, vse brezskerbno, vse srečno in veselo, podoba je, če tudi zelo motna, bivanja prvega človeka v raju pred grehom. Bivanje to bilo je rajsko srečno, in rajsko to srečo zvikševalo je še posebno to, da sta bila Adam in Eva sicer nedolžna ko otroka, pa nikakor otroka, nar manj pa še v pomenu navadnem, ker bila sta gospodarja zemlje in vsih živih stvari na zemlji, in ne kje nevedna, temveč dobre volje in razsvitljenega uma; po storjenem grehu pa je bila volja človeku spačena um otamnen, kar je od takrat prirojena žalostna osoda vsega človeštva.

Življenje zemeljsko rajsko je bilo, pa ni ga več na zemlji, ker iz raja pahnen je bil prvi človek in raj zgubljen za človeški rod. To presrečno življenje, ki ga nikdar in nikjer na zemlji več najti v stanu nisi, je spet podoba, če prav le nepopolnoma, večnega raja, življenja nebeškega. In v tem življenji nebeskem, tamkaj gori v raju večnem odgrinjajo se čuda vsega-mogočnosti božje, lepote nepopisljive, sladkosti nezmerne, veselja neskončne in radost nedopovedljiva. Tamkaj gori širijo se ti vednosti, bistri se ti um, željam nebeščanov zadostuje se vsem, in vsi živé pri popolnoma dobri volji in sveto lepem življenji presrečno in večno, ker ni je smerti v teh rajskih krajih, ni je žalosti in grenkosti, ne skerbi in težav, ne zavor, sovraštva in britkosti, temuč edino le eno nejenljivo, čisto, rajsko mikavno bivanje brez konca in kraja.

In glej, za to čisto, rajsko mikavno življenje si vstvarjen, o človek, doseči to življenje, vdeležiti se tega življenja ter ga uživati v slavljenji veličastva Božjega na večno je tvoj poklic, je tvoj zadnji cilj in odmenjen ti od Njega, ki nad zvezdami biva, ki je konec, začetik vsega stvarjenja, in ni pričel biti, je in nikdar biti nehal ne bode. In to življenje zamoreš doseči, le ako se trudiš, povzdigniti se v tisti stan nazaj,

v katerem sta bila prva človeka pred grehom, to je: ako ti je Bog vse, in zato tudi vse tvoje djanje in ravnanje po tem. Zgubljen sicer je zemeljski raj za človeštvo in žalostni nasledki nepokoršine prvega človeka ostanejo do konca sveta; vendar stopiti spet v prijaznost s čudovitnim svojim Bogom, ter se ohraniti na pravi stezi, ki pelje gori v presladko življenje rajske večnosti, to pa mogoče je za rod Adamov.

Kakor je vsmerljivo drevo v raju spačilo človeško natoro in človeka smerti podverglo, tako je pognala ta spačenost in zrastle v mogočno drevo, ki razprošira svojo senco, vso zapeljivo, po vesoljni zemlji, pa tudi v večnost sega, ter slednjega, ki od njega je, ostrupi in ako zdravja ne išče, gotovo na večno pogubi. Zapeljivi, jadni sad tega drevesa so človeške strasti, je poželjivost mesa, je napuh, v katerem se povzdiguje človek nad Boga ter samega sebe za boga ima in časti, je gospodovanje trupla in sužnost duše, je nasprotovanje in kljubovanje očitno in naravno Njemu, ki je bil, je in bo na vekoma, ki je vstvaril vse, ki ohrani vse, in bo tudi sodil nas vse. Ta sad je tako zapeljiv, da človek, sam sebi prepušen, pri svoji spačeni natori, ga bolj ali manj okuša, sebi z njim zavdaja in tako samega sebe pogublja. Zgubljeno bi bilo torej vse človeštvo, ko bi mu v takem stanu pomoči ne bilo. (Konec nasl.)

France med cigani.

(Dalje.)

Andrejček se zanese na Francetovo besedo, še enkrat veselo pogleda ptičke, in spusti počasi odgurnjene vejce nazaj, dene zopet torbico na ramo, in kmalo sta v novici na pravi poti v šolo. France se na vso moč veseliga dela, pa mu ta dan vendar ne gré iz serca, kajti vedno ga misel móti, de bi ptičke vzel iz gnjezda. V cerkvi in v šoli je ta dan bolj razmišljen, kakor druge dni. Bil je France sicer dober deček, pa premalo je premagoval svoje poželenje; večkrat obudi dobre sklepe, pa jih le spet prelómi, in dela pregreške, ko jih je bil ravnokar obžaloval. Ako ga mati ali gospod učitelj zavoljo káciga pogréska posvaré, obéta, de se bo poboljšal, pa komaj svarjenje mine, že tudi on pozabi, kaj je obljubil. Njegovo serce je bilo večkrat podobno cvetju, ktero naglo razprosti svoje mehke peresca, pa ga berž odpihnje prva sapica.

Tako je bilo tudi zdaj. Andrejčkovo opominovanje je sicer Franceta v serce zasklelo, pa ta bolečina naglo mine in le tako dolgo meni odkloži, kar je namenil, de tički malo odrastejo, in bi jih ložej ohranil.

Čez osem dni po tem že France sam hiti k tistemu germu, kjer so ptički skriti. Lep popoldan je, tiho po vsim logu, solnce že tako nizko, de le samo veriške drevja zlati s svojimi ljubeznjivimi žarki. Veseli tički prepevajo v poslednje svojo večerno pesem. France pride do leševja, se skerbno ogleduje, de bi ga kdo ne vidil, razgerne vejce ter zagleda štiri tičke v gnjezdu; starčiki so bili pa že odleteli živeža iskat. Za Franceta je bil ta čas kaj pripraven, de bi svoj namen dopolnil; vendar se opotavlja nekaj časa, in pomišlja. Tički so skup sedeli tako mirno z razprostertimi perutnicami, kakor de bi drugi družiga hotli varovati, in tako neskerbno so gledali, kakor de bi se jim ne moglo nič žaliga primeriti, desiravno so bili že v nar bližnji nevarnosti, zgubiti svoje domovanje in oskerbovanje.

Kadar France to vidi, je v serce ginjen, še le se opotavlja in premišlja, kaj je storiti, ali bi jih vzel iz gnjezda, ali ne. Berž ko ne, se je spomnil, kako je Andrejčetu obljubil, de jim ne bo nič žaliga storil. Sam sabo se vojskuje, vést mu očita, zakaj misli zaupanje svojiga bratca tako nečedno okaniti, spomni se tudi na ljubiga Boga, ki ga utegne kaznovati. Naj bi bil revček zdaj

berž proč stekel! Tode tega ne stori, temveč pogleda zopet v gnjezdo. Tički se mu zdijo tako lepi, toliko ljubeznjivi, in bolj ko jih pogleduje, bolj se mu oživlja poželenje, de bi jih vzel. Godi se mu kakor Evi v raju, bolj ko je pogledovala prepovedani sad, bolj jo je mikalo, de naj je. France le vedno bolj pozabi, kaj je Andrejčetu obljubil, in kakor ga tudi glas vesti svari, omahuje bolj in bolj ter pravi sam pri sebi: Saj jim ne bom nič žaliga storil, še le prav dobro jim bo pri meni, pridno jih bom pital in oskerboval. —

Zdaj pa starčiki prileté, se vsedejo na bližnji germ in le toliko skerbno skerbno pogledujejo po svojih mladičih, de bi se moglo vsako serce giniti. France jih iz začetka ne zagleda, ko pa začne tiho in žalostno čivkati, jih pogleda, pa ni več v serce ginjen, preveč se mu že vnamejo želje po mladičih. Vzame kapo z glave, dene va-njo mehki ga mahú, in začne tičke jemati iz gnjezda. Ko prvega iz gnjezda vzame, uboga živalica tako trepeče s perutnicami, kakor bi se hotla braniti, ter vsi tako milo pa tiho čivkajo, kakor bi hotli starčike na pomoč klicati, kateri so tudi res jeli ferfoleti okoli germa, skerbno in otožno vpiti. France se ne da oplasiti, vzame družiga iz gnjezda, in ga dene k prvemu v kapo. Zdaj jamejo starčiki huje vpiti, — tako milo čivkajo uboge živalice nad svojimi mladiči, de bi se mogel kamen omečiti! France se ne zméni zanje, vzame še una dva iz gnjezda, ter jih dene v kapo. — Dodelal je in jo potegne.

Starčiki, obropani mladičev, leté za njim, evičajo in jokajo, kakor bi se prizadevali, ga v serce omečiti. France, poln rudečice v obrazu, ves plah v sercu, se dela kakor bi jih ne slišal, in se zmuzne v log, de bi ga kdo ne zagledal. Kakor tat oplaseno gleda na stezo proti svoji vasi, če ne pride Andrejček ali pa kak drugi človek sem v log. Nikogar sicer ni bilo, vendar mu serce hudo bije in ves se trese. Nič praviga veselja nima nad ropam, vest ga peče in nehoté mu gredó na misel Andrejčkove besede: „Glej, ako bi tebe kak tolovaj materi vzel in odpeljal, kako bi reva jokali in žalovali!“ Še le sliši starčike vpiti in jokati po svojih mladičih. De bi jih več ne slišal, gre globokeji v log, ker hoče, kadar se bolj stamni, po drugi poti bolj na ovinek dām iti k materi, zato de bi ga kdo ne srečal.

Še le zdaj mu tudi na misel pride, kaj mati porečejo, kadar prinese tičke dām. Ali kaj, de je preveč prizanesljivo mater že večkrat premotil s prošnjo in prilizovanjem; ravno tako tudi zdaj misli storiti.

Ves zamišljen gré vedno globokeje v log, ne vedoč, kam bo prišel. Če je tamneji po logu, ljubši mu je, in ko je že vse tamno in mračno, se mu še le prav prileže. Naj le kdo kaj hudiga stori, prec mu vse svitlo in prijazno iz serca zgine; le pusto, tamno in otožno se mu prileže.

Solnce zahaja, mrači se, vse potihne po logu, le šumljanje večerne sapice po vejah se čuti. Francetu samimu v logu le začne dolg čas biti, ker se noč dela in ga tudi vést peče. Odméni, verniti se proti domu s svojim ropam, teče, kar more po logu, pa ne spoznavši ravno po nasprotni poti! Vedno težej mu je pri sercu. Spodbuduje se sam, spomni se na ljubiga Boga, de je tudi v logu pri njem in čuje nad njim, misli tudi na svojiga angela varha, kter ga bo varoval. Ker je pa serce s porednostjo oskrnil, ga te tolažila nočejo vpokojiti. Misli si: „Kaj pa, če me bo ljubi Bog ravno zdaj strahoval, ko je svet in pravičen, in zato vsak nar manjši greh sovraži ter kaznuje? Kaj pa, če me je tudi moj angel varh zapustil?“ — Že je gosta tema, de bi delj pošlatal kot vidil, luna začne izhajati in kukati v tamne kote po logu. France se je lune vselej obveselil, ne-coj se mu pa zdí, de ima nekaj jezniga in mu žuga. Drevje dela dolge sence po tleh, in ker ga veter semtertje maje, se tudi sence objémajo, ter se Francetu strašne podobe pred očmi delajo. Zmiraj bolj je plašin, ker ne more iz loga

priti, desiravno skozi teče in teče. Bil je še tudi bos, in večkrat se do kervaviga zbode; boli ga, pa se ne zmeni, iz straha in skerbi, če bo mogel v logu prenočiti, ali pa če bi utegnil kakimu hudobnemu človeku v pest priti; zato le še močneje naprej leti, desiravno že peša. Čez nekaj časa vender le omaga, ker prehudo se je strudil. Vsede se pod neko drevo, de bi počil.

Tako sedi nekoliko časa, kar zasliši nekaj, kar mu po vsih kosteh šine. Tako mu začne srce tolči, de skoraj sopati ne more. Bil je pa res kaj žalosten glas, ki se je razlegel po logu.

„O moj Bog!“ zdihne France, „zdaj bom mogel pa kmali umreti, in še pri materi ne bom!“ — Kaj mu je obudilo tako strašno misel? Sova se iz nekiga drevesa prav dolgočasno in otožno zadere in prevpije v noč naprej. Prebivavši Francetove vasi so pa terdili vražo, de je sova mertvaški tič, in de torej kmali kdo umerje, ako jame sova čivkati pred kako hišo ali človekam. Nad Francetam pač de tudi to ni bila čisto prazna reč. —

France milo joka in kesá se svoje prelomljene obljube do Andrejčka, tudi spozná, de je preveč stregel svojimu poželenju, tode prepozno! Oh! pravi s povzdignjenimi rokami ves solzen, de bi mi le še enkrat Bog odpustil in mo rešil iz tega loga, gotovo, prav zares bom prihodnjič ves dober in pobožen!

Tako mislečiga še druga reč oplaš. Zasliši namreč od dalječ neko hrušenje in šumenje vej in hoste; opazuje in pogleduje proti kraju, od kodar šumi, pa nič ne more ugledati. Neutegama mu na misel pride, de morebiti medved ali pa druga divja zver proti njemu lomasti, in ga bo raztergala. Previdno se po tleh plazí, ker bil je preveč na planim, de ga je bilo lahko zagledati, in pod gost germ se skrije. Šumenje in hrust se mu vedno bolj bliza, komaj kacih sto korakov je še od njega. Zdaj se mu zdi, de tudi neko mermranje sliši, ko tako posluša in si pot z obraza briše, se mu zdi, de neko zmedeno govorjenje začuje. Res kmali po tem že razloči govorico moškiga, desiravno še ne more umeti, kaj kramljá. (Dal. nasled.)

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. 21. mal. serp. popoldne so v Gospodu zaspali vis. čast. vodja v Alojzjeviši in konzistorialni svetovavec g. Juri Grabnar, kakor je Danica že naznanila. Da ranjcemu ni bilo več živeti, se je vidilo od tod, ker ena plat pljuč je bila čisto odgnujta, v srcu ni bilo več kervi, razlila se je bila namreč vsa v persi. Vsak previdi, da so bile štete že ure, tudi so zadnji čas večkrat rekli proti svojemu duhovnemu tovaršu: Kmalo bom umerl. Kašelj jih je nekaj časa nadlegoval in kri; nekoliko so je zadnje dni izmetali.

Iz življenja gospoda, ki jih je spoštoval vsak, kdor jih je poznal, ki jih je častila vsa škofija, ki so jih ljubili Njih milost, naj tukaj le nekoliko omenim. Rojeni 4. mal. trav. 1806 v Št. Jerneju na Dolenskem, so izdelali gimnazijo v Novem mestu, modrovski leti v Ljubljani, potem si izberejo bogoslovski nauk; po tadanji šegi pa so živeli zunaj semenišča, ter so z naj boljim vspehom doversili dve leti bogoslovski. Podajo se potem na Dunaj učiti se pravnštva in doversijo nauk izvrstno; še cele štiri leta na to ostanejo v Beču in postransko (privatno) podučujejo mladino. Toda l. 1838/39 jih pripelje previdnost Božja zopet v ljubljansko semenišče, in so bili že tisto leto, ko izdelajo 3. leto, posvečeni mašnik Gospodov. Perva služba njih v vinogradu Gospodovem je bila v Št. Vidu nad Ljubljano, potem so bili nevtrudljiv vodja kranjskih glavnih šol, kaplan v Šmarii in od l. 1852/53 do vlani pomočnik (prefekt), od vlani pa vodja v Alojzjevišu. Malo da ne 10 let so bivali v tej blagi odgojilnici.

23. ob osmih zjutraj je ležalo ranjkega truplo v aloj-

zijanski kapelici, kjer so tolikrat darovali nekervavi dar, tolikrat oznanovali poročilo miru. Na leco stopijo prečastiti gosp. korar dr. Jan. K. Pogačar, prvi vodja te hiše, in nagovoré v kratkem govoru rejence. Le nekoliko omenim, kar so rekli: Čudne so božje pota. Nehalo je biti plemenito srce. Želel bi, da bi dragi vi le zapopastí mogli, kako so vas ranjki ljubili. Toraj, če kdo čuti izmed vas, da bi bil kdaj žalil visokega pokojnega, naj se zbudi, in če ne, bodeče zelo bi takemu zasadil rad v njegove persi, da bi ga bôdlo in gnalo, dokler ne izbriše dolga v spravi daritvi današnji. Omenili so ranjkega življenje. Ko so pokazali čudne pota, po katerih jih je Bog vodil, so rekli, če je koga si Bog izvolil v svoj delež, mu ne da si nasititi želja, dokler ga na zadnje ne pripelje v stan duhovski. Skazali so ranjkega prirojeno ljubezen do mladine sploh, in njih radodarnost za odgojilnico, tako da je bilo vse njih pičlo premoženje le alojzijanska lastnina. Posebno pa so goreli za snažnost Božje hiše; tega priča je bila domača kapelica, ki je bliščela o praznikih Marijnega čistega spočetja in sv. Alojzija, enaka neomadežani nevesti, da je je mogel biti vesel nebeški Ženin; in vso olepsavo so ranjki večidel z lastno roko dodelovali. Ker se je nad njimi tako vresničil rek: „Dilexi decorem domus tue (ljubim lepoto Tvoje hiše), so ljubili pač tudi Njega, pravijo dalje, ki prebiva v tem sv. hramu. To ali enako so omenili z resnim glasom ginjeni govornik. Maševali so potem černo sv. mašo z leviti pričo trupla ranjkega v domači kapeli. Ob devetih se začne mertvaški sprevod, ki so ga vodili ravno ta v. č. gosp. korar. V prvi verstí obilnih pogrebcev, duhovnov in neduhovnov, stopajo Njih milost škof, in zraven Njih naš prečastiti gospod veliki namestnik. Tožnega srca zapojejo ranjkemu lepoglasne grobne pesmice bogoslovci, ki so bili večidel tudi kdaj njegovemu varstvu izročeni. Spremljeni so tedaj za vse dobro nevtrudeni vodja na kraj pokoja, djani v zemljo, ki so bili iz nje stvarjeni.

Marsikteremu očesu se je uternila gorka solza, ne hlinjena, pa upokojiti se je mogel, kdor se je spomnil enakih besed, kakor jih je izgovoril pri nepričakovani smerti visok gospod: „Plemeniti mož in plemeniti duhoven zmiraj lahko umerje.“ — Marsikdo je vedil potem povedati: Tako slovesnega pogreba še nisem vidil.

Če spoznaš, predraga hiša, kaj si zgubila, jokaj in še jokaj; v samotí, le v vedni družbi seboj so ranjki delali zate; z resnobo, ki ji je bila milina vdružena, so te vladali, želeli so že pred, predenj so bili v tebi, zate življenje darovati, in glej dopolnjena je njih želja. Jokaj in v joku ne pozabi noben dan, dokler boš stala, moliti za vodja svojega, serčnega, predobrega.

Častivec ranjkega.

Naj pristavimo še nekoliko iz lista nekiga alojzijanca, ki sicer ni bilo za natis odmenjeno, ravno zato je pa toliko gotovši priča, de so resnične čutila v naslednjih besedah razodete:

„Znano Vam je, de smo zagrebli v tihiga groba tmine v. č. gosp. Grabnarja, v mnogoverstnih vednostih izvedeniga moža, ki se je pa še posebno vsakimu prikupil z redko ponižnostjo in priljudnim svojim obnašanjem. Bil je vnét za Božjo čast, za lepšanje Božje hiše, in v spolnovanji težkih dolžnost svojega stanu nevtrudljiv gospod. Od pičlih svojih dohodkov je rad družim podaril, prav posebno pa je skerbél za alojzijance, za katerih častni in večni blagor je z veseljem daroval skoz deset let vse svoje dušne in telesne zmóžnosti. Večidel smo alojzijanci tudi njegov blagi trud spoznali, in v znamnje serčne hvalečnosti bi mu radi postavili mali spominek v „Danici“ (gl. pesem v popr. listu), ker blagi ranjki si ni nakopičil bogastva, de bi z njim mu stavili spominke — alojzijancem je daril, kolikor je mogel — mi alojzijanci toraj moramo biti priče njegoviga blaziga serca.“

Iz Ljubljane. Letašnji letniki ali programi po Slovenskim kažejo posebno prizadevanje, slovenšini čezdalje več pravice pridobivati in sčasoma dospeti do doželene poti ravnopravnosti. Slovenski spisi v njih so taki, da slovenšini v gimnazijo pot pripravljajo, ker obdelujejo bolj ali manj naravnost slovensko imenovanje ali terminologijo. Ljubljanski gimnazialni od g. Vurnarja, obravnajoči točo, sega v meteorologijo ali vremenstvo. Posebno tehtin in staven je spis gosp. Peternela v letniku ljublj. rečnice, ki ima naravnost namen: „imena kemijskih plevin v slovenskem jeziku določiti, njih pomene pojasniti, jih kemikarjem in jezikoslovcem v presojevanje podati in jih po potrebi popravljene v občo rabo spraviti.“ Želeli je, naj bi se ta umljivo in čisto slovensko pisana obravnava ohranila tudi kje drugej in ne le v letniku, ki se več del kam založi in sploh malokrat zopet pogleda. In naj bi ta spis brali in študirali vsi, katerim je mar za povzdigo slovenšine. Gospod Peternel, kteriga obširna učenost in še zlasti izverstnost v natoroznanstvu, je zanesljivo vse premalo znana, bi zamogel na ti strani v prid slovenske mladosti in sploh slovenstva silo veliko dobriga storiti; naj bi torej serčno nadaljeval v tej tvarini *). — Novomeški program ima marsiktere prednosti med drugih v prid slovenšine, omenimo naj saj to, da so imena krajev povsod po slovensko naznanjena, n. p.: „Povše J. aus Trebelno, Matičič Fr. aus Kamnik, Kuralt K. aus Ljubljana, Kinski J. aus Novomesto itd.“ Pametni možje so že davno svetovali, da naj se imena tako pišejo, kakor so res med ljudmi. Lahko so nekdanj Nemci mislili, da je Kranjsko kos nemškiga „Reich“-a, ko je nespamet vsak kraj ponemčevala, če so le tri bajte skupaj stale in če jim je bilo moč kako camrasto ime najti, n. pr., Sinja gorica — Schweinbüchel (namesti Graubüchel). Obravnava o genitivu na 14 straneh kaže veliko študij in pridnosti, in O. Ladislav Hrovat, ako Bog da, bode slovenski reči še dosti koristil. Posebno potrebna naloga za enake prilike bi utegnila biti razprava, kako naj bi se iz slovenšine latinsina učila po nar ložejim načinu; to bi bila priprava k slovensko-latinski slovnici, ktera je tako potrebna, kakor okó v glavi. Zastonj je namreč misliti, da bi se mogli učenci že dolgo več iz nemšine latinsko učiti začenjati; moglo se bo — hočeš nočeš — pričenjati s slovenšino. Ne dá se namreč tajiti, da začetni učenci so se v nemšini nar bolj izurili z zgodbami sv. pisma, evangelijem in kerš. naukam, kar je pa zdaj že več del po vsi pravici po slovensko, ker te visoke tvarine imajo drugi namen, kakor otroke kacega jezika vaditi. Po tem takim, desiravno učenje nemšine nar več časa vzame, so učenci po doveršenim 4. odredu v nemšini le slabo podkovani, in bila bi očitna krivica, ako bi jim tiste predskusnje zavoljo tega gimnazije zapirale, kar se je dostikrat godilo; temveč kazalo bo po pameti in ravnopravnosti, učenje latinsine s tem zlajsati, da se po lahkim učilu iz slovenšine prične. Tega mende nihče ne bo mogel ovreči, kdor je brez strasti.

V ljubljanski normalni šoli je bilo v 4 razredih 722 učencev, z nedeljskimi vred pa 1073; v dekliški glavni šoli pri č. gg. Ursulinaricah 961 učenk; slovenske imena so v letniku po slovensko pisane. „Povabilo k očitnemu spraševanju v mestni poglavitni deški šoli pri sv. Jakopu v Ljubljani“ in pa „Napredek učencev“ je prav lično v slovenskem in nemškem jeziku; učencev 251. Tudi iz Loke smo vidili prav lepo „Razredbo“ učenk v dekliški obertnjski glavni šoli, ki šteje z znotranjo in nedeljsko šolo vred 358 otrok. — Vidi in sliši se od več strani, da v razumnim učenju in ravnanju šole prav močno napredvajo, in za ljubljanske so v tem oziru veljavna priča mestni župan blag. gospod Mih. Ambrož, kteri so bili pri vsih poskušnjah ljubljanskih manjših šol in zastran vsih brez razločka o več prilikah polno zadovoljnost razodevajo.

*) Ravno smo slišali, da gosp. Peternel to tvarino nadalje spišuje, in se bo torej naslednji celotno delo dobiti zamoglo.

Iz Ljubljane. Sliši se pričkanje zastran slovenskiga imenovanja ali terminologije, ktero je bolj ptujcam v spotikljej in posmeh kakor pa nam v prid. Naj krajši in naj gotovši pot, dobro imenovanje doseči, je ita, ktero je g. Janežič s svojo slovnico nastopil; slehern naj namreč svoje delo spiše, kteriga se je lotil, in potem naj rokopis pred natisom pošlje nekterim izurjenim Slovincem v pregled s pristavkam, da naj vsak možko in odkrito svojo misel izreče. Potem naj se delo brez ovinkov natise; če ni prvi-krat vse dobro, bo pa drugikrat bolje. Kako pa drugi narodje delajo? Nemci n. pr. še zmiraj delajo in popravljajo terminologijo, in jo bodo mende, dokler bodo živeli; čimu bi se Slovenci tako bali? Sej družiga ni treba, kakor vsako reč, kolikor se dá, dobro po slovensko imenovati. De nekteri tišijo z vso silo za latinske imenovanja, je mende le prirasena navada, ker so tega nar bolj vajeni in res blezo ne pomislijo, da slovnica in druge učenosti so tudi za take, ki se ne bodo ne latinskiga ne nemškiga, ali celo greškiga učili.

Iz Loke, 6. vel. serp. 1862. De od nas malokdaj kak dopis doleti, je krivo pomanjkanje posebno veselih in znamenitih dogodkov. Žalostnih namreč, kteri so bolj pogosti, kakor postavim, da so pred nekaj tedni divjaški ponočnjaki v tukajšnji okolici med seboj vinjeniga fantovca ubili, človek gotovo nima veselja po svetu razglaševati; — desiravno zasluži, naj bi se v spominu ohranilo, da je koj drugi dan potem tresilo v drevo, pod kterim so se ponočnjaki pobijali, in je Bog takorekoč s perstam pokazati hotel svoj serd nad kervavim djanjem.

Tudi bi ne bilo v posebno čast sicer sploh pobožnimu ženstvu te okolice, če bi svet zvedil, kako so nektare gerde cez dve leti tukaj stanvajočim ptujim vojakam nadležne bile; — in ker je taci le malo, — naj torej raji tudi od tega molčim; dovolj je že, da vse take v černe bukve zapišem v očitno sramoto, če je tudi škoda peresa in črnila za to. — Se vé, da je to tudi nekaj sad nemškovanja, ki se je v šolah tako nepretvegano učiti moralo, da namreč zdaj oné z onémi saj švedrasto čenčati in se meniti zamorejo. — Bistroumen možak je pred kratkim zares modro opomnil, da za naše ženstvo bi bilo dovolj, naj bi se le keršanskiga nauka, branja in dela dobro izučilo. Naj mu že to mnenje ven in ven poterdim ali ne, resnica je, da nektera bi še bila to, kar ni več, ako bi ne bila tako le nekaj tajčati znala.

Kratko nikar pa ne, da bi hotel s temi splošnimi mislimi zoper naše zares prav izverstne šole kej namerjati. Častite gospé Ursulinarice in njih g. katehet v resnici neizrečeno veliko storé za blago izkojenje ženske mladosti v vsih zadevah. Očitna slava in hvala jim bodi zato! — Tudi kaže „Razredba“ učenk v dekliški, obertnjski glavni šoli“ (perijohe), ki nas je letas nenadama v slovenskim jeziku razveselila, kakor tudi gladka slovenšina, ki jo mlada verloiskrena učenica S. J. K. krepkozanimivo in čvrsto razlaga, da se pri nas morebiti bolj kot marsikje drugod spozná potreba, tudi domačo besedo piliti. — Zlasti ti bodo poterdili v. č. gosp. katehet J. K., ki so letas v vsih, tudi visjih razredih keršanski nauk le po slovenko razlagali, da je bil za otroke pri učenju velik razločik med družih lét. — Kako neusmiljeno je zares, če nauk svete vere zavoljo ptujiga jezika škodo terpi. In vender je bilo dosihmal več del povsod in je morde še zdaj kje tako, da se otrokam resnice in zgodbe sv. vere v neznani besedi v glavo vtepajo v korist nemšine, ktera je po taki poti prav za prav poglavitni namen, keršanski nauk pa kakor nekako sredstvo in priveržek. Nikdar ne bom pozabil, kako sim se nekdanj v Idrin iz zgodovine sv. pisma v čertim razredu eno samo stran noč in dan učil, ker pridši iz kmetov sim le nektare besede še razumeti se bil naučil, in mogel tako posamezne besede po versti v spomin tlačiti; — verh tega sim bil pa skor slednji dan še zato kaznovan (zapert), ker mi pri vsem prizadevanji in sicer lahkim spominu le ni hotlo iti

„expedit.“ — Naj bi si torej vse glavne šole, ki še tako po starim ongovajo, našo loško vzele v zgled in posnemo.

V. L. A. H.

Iz Tersta, 4. vel. serp. J. Z. Prejmite gimnaz. letnik in pa govor slovenski in laški. Govorilo se je pri delitvi daril latinsko, laško, slovensko in nemško. Slovensko in latinsko sta govorila Slovenca, laško in nemško pa Teržančana (po veri juda). Slovensko je govoril g. Martelanec, od sv. Jerneja pri Terstu, latinsko pa Ljubljancan g. Luteršek. Tak-le je bil

slovenski govor:

Kakor novo ladijo, ko derči z brega v nevarno morje, spremlja serčno voščilo okoli stoječih gledavcev in cerkveni blagoslov, da bi jo na vseh nevarnih potih vodila dobra sreča, da bi se povsod ognila ostrih, iz dna morja šterlečih škerbin, da bi je ne potopili ljuti, jezni viharji: tako so voščili nam. mili tovarši, z vročim srcem in solznim očesom roditelji, ko nas so pošiljali iz tihe domače hiše v mesto na učilišče, sreče in nebeškega blagoslova na pot, govoreči: „Ljubi sin, potuj srečno, slušaj roditeljev, rad se uči, ogibaj se slabe tovaršije, boj se Boga!“ In posloveli smo se z njimi, ko nam so vcepili v mlada serca lepih nauk in modrih svetov, ko nas so preskerbeli z brešnom in denarjem, ktere ga so si prislužili s potom po obrazu in s skelečimi žulji na rokah. Šli smo iz očetne hiše, kakor z dragim blagom obložena, z domačega brega v neizmerno morje spuščena ladija, in lejte! čas je tek — čas je potekel — denes smo v luki! Denes nam tako živo stoji pred očmi preteklo leto, in polnijo nam se serca z veselo zadovoljnostjo, ali pa z britkim kesanjem. Smo-li slušali dobrih nauk in modrih svetov škernih roditeljev? Smo se ogibali škernbo nenasičene zapeljivosti? Smemo-li se verniti v naročje škernbnih roditeljev s polnim, veselim prepričanjem, da smo dobro rabili dragoceni čas, da nismo zakopali bogatega zaklada, ne zaverгли darov, ki smo jih prejeli? So-li naša serca obrodila dober sad, pridobila si blaga, ktere ga rija ne razjé, molj ne zgrudi in tat ne ukrade, ktero v nobenej priliki, v nobenem času cene ne izgubi? S kratka: smo-li spolnovali dolžnosti svojega stanu? To so prašanja, ktera denes vsakdo sam sebi stavi. Ali odgovora nismo dolžni le sebi in roditeljem, dolžni smo ga tudi državi, veri in domovini, ker poklical nas je glas večne, neizmotrene božje previdnosti, ki vsacemu izmed nas resno in ostro, pa mlo kliče: „Ti imaš biti steber državi, bramba in ponos domovini, ti imaš biti oznanovavec svete vere.“ Predragi tovarši, kdo izmed nas ne čuti važnosti in svetosti tega poklica! Gotovo, čutimo ga vsi v globokem sercu, v plemenitej svojej duši. Ker dobro vemo, da škernbi država za našo varnost, da varuje naše pravice, zato smo dolžni, posvetiti državi vse svoje moči, pospeševati njeni blagor. Vera, ki nam vелеva ljubiti vse ljudi, prijatelje in sovražnike, domačine in tujce brez razločka, hoče od nas, da smo jej zvesti, verno udani in pokorni, kliče mnoge izmed nas med svoje oznanovavce, da hodijo pred verno čedo z lučjo svete resnice in trebijo vernim pot v večno življenje. In domovini, milej domovini, v ktere smo zagledali mlo luč življenja, v ktere je tekla naša zibelka, njej smo veliki dolžniki, ker vse, kar imamo, imamo od nje. Ljubimo jo toraj, ne samo s prazno besedo, ampak z odkritoserčnim, blagoslovnim djanjem kažimo, da smo vredni njeni sinovi. Učimo se marljivo maternega jezika, ker sramota je vsacemu omikanemu človeku, kdor se ga temeljito ne nauči; tak človek ni rodoljub, tak človek je zanikaren izrod. Ako pa ljubimo svoje, zarad tega ne smemo zaničevati tujega, bodimo tedaj pravični tudi drugim narodom, kajti vsi smo si bratje, vsi imamo istega milega Očeta, kteremu so vsi narodi in vsi jeziki enaki. To od nas zahteva vera, to nam vелеva čast in modrost, to nas ste

učili Vi, škernbni in modri, za naš blagor vneti učitelji — Bog Vas nadari za vse lepe nauke! — to zahteva blagor mnogojezične Avatrije, to ukazuje presvitli naš vladar v državnej previdnosti in škernbi — naj mu Vsemogočni vladarsko krono s slavo obsije, naj se vije sreča in blagor krog njegovega žezla! — To vam, mili tovarši, iskreno nalagam na plemenito serce, in ker vém, da vaša duša gori za vse dobro in pravo, zakličem vam na razhodu iz vsega gerla: „Bratje, z Bogom!“

V teržaški gimnazii je bilo konec šolskiga leta po ondodnim letniku 252 učencov, izmed njih 205 katoličanov, 7 nekatoličanov, 40 judov. Po maternim jeziku 131 Italijanov, 38 Nemcov, 37 Slovincov, 46 diglotov (dvojezičarjev). Kdo so ti dvojezičarji? Imena sicer ne razločijo, vendar pa pravi program, n. pr., de v prvim razredu so 3 Slovenci in 10 diglotov; in res se nahaja med njimi kaci 13 slovenskih imén. V II. razredu, pravi letnik, je 5 Slovincov in 4 dvojezičarji; in res je med 30 ravno 9 slovenskih imén. V III. razredu je 9 slov. imén, desiravno ima letnik le 3 Slovence in 2 diglota. Iz tega se vidi, kako se italijaniziranje močno razširja. V višjih razredih je v primeri sploh več Slovincov kot v nižjih. Slovenšine učiti se so bili zavezani samo Slovenci, in učilo se je slovensine v treh tečajih 39 učencov. Letnik obsega 2 spisa: 1. Die Bedeutung der Sophokles-Lectüre; 2. La ristaurazione della letteratura italiana nel secolo 19.

Iz Gorice, 29. julija. Ker so Njih prevzvišenost naš mil. nadškof Andrej binkoštno praznike obhajali v glavnem mestu kersanstva, so sv. birmo še le 5. nedeljo po Binkoštih delili v našem mestu; na dalje pa, 20. t. m. v Šent-Petru blizo Gorice, 27. v Mirnim. Lep slavalok s kersanskim napisom slovenskim: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ jih je tu sprejel, kakor slišimo. Neposredno pred birmanjem so se prečastiti nadškof že ob 7 uri zjutrej znašli na Gradu poleg Mirnega, romarskem homcu, kjer so za novo obširno cerkev, ki ima biti posvečena preblaženi D. M. 7 žalosti, podstavni kamen blagoslovili vpricho duhovščine iz okolice in obilnega pobožnega ljudstva. Milvanja vredno je pa, da so ljudje veliko slovesnost sklenili z dvadnevni plesom, ker dobro vemo, da ples uravi kersanski veliko škoduje, koristi pa nobenemu nič ne, toliko manj ko velika vročina že sušo po polji napravlja in se za potrebni dež po cerkvah moli, in s plesom se te potrebne prošnje pač slabo podpirajo.

Sv. birma bo še v naslednjih krajih: 3. vel. serp. v Renčah, 10. v Solkanu in 17. Čepovanu.

Goriški vikši škof, vernivši se iz Rima, so 15. u. m. v latinskem pastirskim listu do svojiga duhovstva podelili znani nagovor sv. Očeta, pismo vsih v Rimu pričujočih škofov do sv. Očeta, in papežev odgovor. Naznanjajo duhovstvu in vernikam papežev blagoslov, povišujejo preimenitno edinost, ki je med papežem in vsimi škofi na zemlji, ter vošijo, de naj bode enaka častitljiva edinost med škofi in duhovstvom, ker ravno v ti edinosti, ki je v nobeni drugi družbi na zemlji ni, se nar lepši kaže lepota sv. Cerkve. V prid papeževiga posestva pravijo vikši pastir imenitne besede: „Ni sicer verska resnica, de bi papež mogli biti naj višji in samosvojin svetni poglavar; verske resnice pa so, ki jih beremo v desetih zapovedih: „Ne kradi: ne želi svojiga bližnjiga hiše, ne poželi žene njegove, ne hlapca ne dekle, ne vola, ne osla, in nič tega, kar je njegoviga.“ To pa ravno roparji laški delajo, ki so sv. Očeta skorej do čistiga ogolili, desiravno papež nič družiga nočejo, razun de naj se jim pri miru pustí, kar je njihoviga, in se jim poverne, kar je ugrabljeniga. Nesramna piemonska vlada se baha s „prosto cerkvijo v prusti državi“, zraven tega pa preganja škofo s sedežev, mnihe in redovnice iz samostanov in njih premoženje grabi in krade itd.! Nadalje skazujejo potrebo papeževe samosvoj-

nosti iz več družih ozirov; pravijo, de so skorej edini papež, ki se podstave pravice branijo in vsm skušnjavam kličejo: „Non possumus — ne moremo.“ K toliki potrebni stanovitnosti je previdnost Božja ravno Pija IX. poklicala, kteriga podpirajo molitve in pa mili darovi vernikov. Torej obnovljujejo prošnjo za darove sv. Očeta, ki so jo bili že meseca svečana razglasili, in budijo k goreči molitvi za Kristusoviga namestnika, zakaj: „ako pričujoči stan dalje terpi, papeževe okolišine, ako ravno v Rimu stoluje, ne bodo boljši od sužnosti v Avinjonu.“

Iz Kanala na Goriskim, 6. vel. serp. Kratko je življenje človeško. Preden se nadja, ga zadene ojstra smertna kosa kot cvetlico na polji, in po njim je, zvane in ga ni več. Britko skušnjo te resnice smo te dni tukaj doživeli. Zelo rožo in kinč duhovskega stanú, ki je bila v svojim nar lepšim cvetju, je smert zasledila, odtergala in saboj v večnost nesla. Po 6mesečnim bolehanju je umerl naš občno spoštovani vis. čast. gosp. kaplan Jožef Čiargo, rojen Ročinec v 31 $\frac{1}{2}$ letu svoje starosti, potem ko je v tukajšnjim vinogradu Gospodovim od 1. listop. 1855 do 31. mal. serp. 1862 nevtrudeno in serčno delal. Veselje je bilo ga poslušati, ko je božjo besedo oznanoval, in le mlačen ali marveč hudoben proti službi božji bi bil mogel biti, kogar bi njegova pridiga ne bila pretresla, omečila in s pobožnimi čutili navdihnila. Kar je govoril, mu je od serca šlo. Kakor sv. Ignacij, v kteriga god je v Gospodu mirno in sladko zaspal, tako se je naš ranjki gospod za čast božjo trudil, de bi greh zatiral in na njegovo mesto dostojno čednost cepil. Ljubil je posebno in tudi iskreno priporočeval bratovščino preč. Serca M. D. Nikdar se mu ni tožilo ne poleti ne pozimi se pred jutranjo zarjo ob nedeljah in praznikah vstati, da bi v spovednici kot dušni zdravnik, sodnik in učenik svojo sveto dolžnost opravljal. Oskerboval je rad zdrave, pa tudi bolnih ni ne v dušnih ne v telesnih potrebah zanemarjal, temveč kakor usmiljeni evangelijski Samarijan jim je pomagal. Da v kratkim povem njegovo življenje: „bil je zvest hlapec Gospodov.“ V znamenje spoštovanja njegoviga ga je mnogo število domačih in vnanjih, gosposkiga in kmetovskega stanú pri njegovim pogrebu spremljalo, pri kterim je marsiktera solzica tekla, posebno pa takrat, ko so naš vis. čast. gosp. fajmošter-dekan po dokončani sv. maši na prižnico stopili in v kratkim pa tehtnim in izverstnim govoru popisali ranjkiga življenje in njegov poslednji opomin iz večnosti do nas, „da naj živimo po njegovih naukih.“ —

V blagor in korist duhovstva in slovenskiga ljudstva in slovestva se želi, naj bi pridige našiga učeniga ranjkiga slovečiga govornika beli dan zagledale. Bi ne hotel kteri založnik v Ljubljani, Celovcu, Gorici ali kje drugod tega dela se lotiti? Kdor bi hotel to prevzeti, naj se hitro pri duhovnikih v Kanalu pisмено oglasi.

Tak spominek na ranjkiga Jožefa se spodobi. R. I. P.!

To voši

Njegov prijatelj in brat v Kristusu.

Iz Brezovice v Istri, 3. vel. serp. 1862. V naši okolici so začeli priprosti ljudje ples zagovarjati, de je posten, ne pregrešin, de mora perpušen biti, — pa v megli pri polni lampici niso vidili in nočejo spoznati nevarnosti, ki mu nasledvajo. Ples, sploh govoriti, kakor je pri nas navaden, je vselej pregrešin za dušo in za telo. Komaj čaka mladost, de dopoldanska služba Božja mine, pa že hiti na odločeno mesto z muziko, de sveto oznanuje: zdaj bomo dan Gospodov v pregrešno veselje obrnili; ne spomni se pri popoldanski službi Božji pričujoč biti, kamor jih prav malo prihaja, de bi Bogu svojo dolžno službo opravili in za svojo ubogo dušo poskerbeli. Taki ljubijo kraj pogubljenja, ker hitijo sami v nevarnost. Pri takih priložnostih imajo oči, usesa in vsi počutki nar več in bližnjo priliko se omadeževati; godba in vino obudujeta, vžigata, podpihujeta poželenje, zraven pa mladost, njena vroča kri, kako

hitro se vname! Sv. Efrem govori: Kjer je muzika, ples, pokaanje z rokami, je žalost angelov, pa veseli praznik satanov. Herodijankina hči, govori sv. Krizostom, je s plesom Herodežu kralju tako dopadla, de je mogel sv. Janez Kerstnik glavo zgubiti, in tako je tudi dandanašnji. Res je, če tudi ne bo umorjen sv. Janez Kerstnik, se pa pohujšajo, smertno ranijo otroci sv. matere katoliške cerkve, kjer ti, ki zdaj plešejo, nočejo glave v skledi, ampak dušo tih, ki z njimi plešejo. Pa ne morem dosti grajati nemarnosti staršev, ki so sami pričujoči, svoje oči pasejo nad hudobnim svetom, in ne porajajo za opominovanje svojih dušnih pastirjev, ne na hude nasledke, ki jih prepozno potlej objokujejo. Bodi si, varhi so svojim otrokam do mraka, ali potlej ima noč svojo moč, kjer njih mlajši se veselijo v terdo noč, in juterna zarja jih domú odpravlja. Kaj se po potih godi pri takih priložnostih, si lahko mislite, zanikarni starši! Res je, de nas hude leta tarejo, ali denarjev ne manjka za pregrešno radovanje; starši tožujejo, de so jim domači pridelki pokradeni, pa se ne spomnijo domačiga tatú, ki denara potrebuje, de svoj namen doseže, in nevarnost ljubi, v kteri bo pogubljen. Glejte! ali ni tedej ples pregrešin, ali ga more kdo zagovarjati? Poterdujem, de ples tudi telesu škodva, z naznanilam, de so mladenču, polnimu dobrega upanja za svoje starše, 7. nedeljo po Binkoštih tako glavo razbili, de bo pomnil tega dneva, ker s pobito in kervavo glavo so ga mogli domú peljati. Torej, ljubi Slovenci in Slovenke, spomnite se besedi sv. pisma: Kdor nevarnost ljubi, bo v nevarsti pogubljen. Janez Odertnikov.

Razgled po kersanskim svetu.

Spoznava Italije. „Mi pa spoznajmo Pija IX.“ kliče Armonia v oziru na spoznanje Italije od rusovske vlade. Rovarstvo praznik obhaja, zakaj Rusija je poterčila nje, ki so rekli: Mi vsi smo rovarji. ... Napoleon, ki je bil nezmožin doverševati pogodbo v Zürichu, ki jo je sprejel in podpisal; nezmožin, obderžati dogovore, na ktere je prisegel v Vilafranki; nezmožin, doveršiti slovesne obljube, pisane Piju IX., de bo namreč vse papeževe pravice kakor časniga vladarja ohranil; nezmožin, ubraniti posedenje Mark in Umbrije: ta Napoleon je bil pa silo zmožin, napeljati Rusijo, de je zatajila vse svoje zročila, zapustila vse svoje načelstva, grešila z nar bolj neslišano nehvaležnostjo do svojih prijatlov, spoznala to, kar je v začetku slovesno preklicovala.“ — Tako Napoleon zida in podira in druge vleče v svojo španovijo, dokler ne bo sam z odra padel. Še poprej pa utegne stiskavca katoličanstva, rejnata Rusija, svoj dolg plačati. Ko so namreč sv. Oče slišali, de je Rusija Italijo priznala, so mende sklicali: „Cesar je goljufan, goljufan v svojo lastno škodo, ako se to poterdi!“

Pristávimo še, kar pariški dopisnik v Armonio meni zastran Francije in Rusije; pravi namreč: „Napoleon III. in Ateksander II. sta si Evropo razdelila: letá bo zvonil na Jutru, le-uni na Večeru, in oba samoderžca kakor dobra brata si bosta nasproti pomoč skazovala, in bosta deržala vkočene vladarje in narode“ (če se bodo namreč pustili). — Sicer pa Armonia pretresa moč ali terdnost, vzroke, vrednost, pogoje in verjetne nasledke te priznave in pravi med drugim: Tri in dvajset vlad je spoznalo prvo francosko ljudovlado ...: ali je pa zato ta republika delj časa stala? — Prekucnilo se je prvo cesarstvo (Napoleonovo), desiravno so ga bile evropejske vlade spoznale; — še več: prav tiste moči, ki so bile spoznale perviga Bonoparta, so ga pregnale na šenthelenski otok ... Zastran cene pravi ta list: Spoznavo Italije smo mi Rusii plačali na stroške Poljskiga; Napoleon III. pa na stroške Turčije. Méri namreč na odpravo poljske učilne v Kuneji in pravi dalje: Tako so oni, ki so tožili papeža, de je daroval poljsko zadevo časnim koristim, ravno taisti, ki po tolikih obljubah zapu-

stijo Poljake ... Piemont se je bil pred kacimi leti zedinil s Francijo, de bi otomansko cesarstvo ohranil. V kratkim se bo zedinil s Francijo in Rusijo, de bi ga razderl."

Zastran nasledkov pristavlja premisljiva vredne besede: Se pa li more po pameti misliti, de bo spoznanje italskiga kraljestva pogasilo požige na Ruskim, zadušilo pričakovanja Polonije, ter bo dalo Caru tisti mir in pokoj, ki si ga od tod obeta! (Iz tih namenov, meni namreč, je Rus Italijo priznal.) To spoznanje ne služi v drugo, razun de rovarstvu novo moč daje in pripravlja Aleksandru II. žalostno prihodnost. Terdi se, de mu je Nikolaj rekel: „Moj sin bo Ludovik XVI.“ V tem takim pa, ko se svet meša in rovari, Božja previdnost pripravlja svoji Cerkvi novih zmág, in novih udarcev rovarstvu, razkolništvu in krivoverstvu.

Mil. škof Štrosmajer so poslali zagrebski gospejski družbi 100 cekinov za terpeče Černogorce in Hercegovince. „Gegenw.“ je razglasila tudi škofov list do te družbe, kteriga zamoremo v naglici le malo posneti. „Naši hercegovinski in črnogorski junaki prelivajo svojo kri za naj svejše reč na zemlji — za vero in za prostost,“ pričenja škof. „Strašni vihar, ki se danes dervi zoper Černo goro, dežlico polno junakov, je žugal nekdanj vsimu kersanstvu in vsi olik na Večeru, ki ima svoj izvir v kersanstvu. Edinost kerš. vladarjev je nekdanj saj nekaj kljubovala divjim napadom. Belgrad in Pešta sta se mogla vkloniti tujimu jarmu, v tem ko je Sobieski rešil Dunaj, naši junaški predniki pa Zagreb. Ko bi se to ne bilo zgodilo, Bog vé, kakošne bile bi zdaj večerne zemlje po Evropi! Sedanje dobo pa ni sledi ljubezni in edinosti. Ljudstva in narodi so omehkuženi, oslavljeni, nezmožni. Nekaka kultura in olik, ki po gostivnicah in očitnih krajih prevzétva, kavo in duhan pije, ne mara prav nič več za križ in sv. vero. Drugi kulturi in olik se zdijo nekeršeni bolj olikani in podpore potrebniji mem keršanskim Slovanov, — ne pomisli pa, kaj bi bilo iz njé bilo, ako bi ne bili Slovani sovražnika zadrževali, de je mogla olik na Večeru mirno napredovati. Nespamet je, podpirati kervaviga trinoga, ki ima ključe od ječe in železje kuje, uboziga jetnika pa na odgovor tirjati zato, de v temni ječi omaguje. Svet se bo kdej čudil, de slavne zbiralisa so se to in to pomenkovale; za naj tehtniši dogodbo ne besedice čehnile niso. O preresetena modrost, o spomin lepe bratovske vzajemnosti in ravnopravnosti! Bodi si pa temu, kakor že je, prava reč bo omečila serce Božje, ki vse narode enako ljubi, ter ga bo nagnila v prid ljudstva, ki mora že toliko stoletij toliko terpeti. Nam Hervatam ne bo mogel nihče za zlo jemati, ako ne moremo nemarno gledati, kako naše brate koljejo: — živa poštena duša nam ne bo zamerila, ako bratu in prijatelju v njegovi vojski saj goreče vošimo, de bi bil z Božjo pomočjo enkrat za vselej rešen svojih sovražnikov. Bili bi mi Hervatje kakor Kajn ali kakor kervoločne zvéri, ako bi šli merzli mem ranjeniga brata, ko nam kliče vse, kar je kristjanu svetiga, de bodimo Samerijani. Hvalim Boga, ki me je oblagodaril, in pošljem terpečim bratom v Hercegovini in Černogori 100 cekinov.“

Je li Rim prijatelj domorodnosti? Fanariotška ali helenska razkolniška patriarhija je zmiraj prezirala domorodno čutilo bolgarskiga naroda, in dajala jim je zmiraj duhovne in škofo helenske, ki so slovanski narod brez usmiljenja molzli. — Bolgarski narod se vzdigne ter se v Rim oberne, de bi imel domorodno duhovstvo, in precej drugi dan ima vikšiga škofa bolgaro-katoliškiga. Kakor ob času ss. Cirila in Metoda, tako je bila in je katoliška Cerkve v pravim pomenu velikodušna ali liberalna, ona je vsim narodom domorodna.

Iz Bihača, 16. mal. serp. Turška gerdobija in neusmiljenost. Konec uniga mesca sta 2 turška sodnika blizo Rakanov nekaj orožja zasačila in 3 kristjane vjela. Bili so po vstaji 1858 deželo zapustili. Pri enim, Bogdanoviću, so našli 300 gld. srebra in so ga precej umorili, 2 sta ube-

žala. Nato so turki več ondotnih prebivavcov zaperli in tako terpinčili, de je bil eden umorjen, 2 druga z glavo nazdol na kole obešena ter čez 3 dni mrtva z njih veržena. To so storili, ker so jih imeli v sumu, de so une izseljence prenočevali. V pridorski nahii so turški spahii 6 kerš. podložnih posekali in umorili, ker so bili v sumu, de serbskim izposlancem na roko gredó. Zmiraj se sliši, de tega ali tega kristjana so turki pobili. (Vaterl.) Pri vsim tem pa dunajski liberalni časniki pravijo: „Nič buba, nič buba;“ — buba le takrat, kadar kak Serbljan ali Černogorec turka zadene.

Roma o morte. — Rim ali pa smert! je Garibaldi zakričal pri nekim rovarskim govoru. — nekaj glasov se je za njim zaderlo: Roma o morte! in zdaj se na dolgo in široko ponavlja ta glas, kateri bi se pa roparjem utegnil nekoliko spremeniti, namreč v: „Roma e morte. Rim in pa smert.“ Utegnil bi namreč kdo misliti, de so res vsi Lahi taki hudodelniki; pa temu kratko in malo ni tako. Poprejšnjih laških Avstrijanov si na tavžente za ušesi praska, de so prišli Piemončanam v šake, in Napolitanci svojih trinogov živih ne morejo viditi. Pošten in olikan Italijan, deleč iz Laškiga, zdaj v Terstu, pa v pogostim dogovoru z Italijani, nam je pripovedoval, de vojaštvo, narodna straža, mestnjanstvo — vse je nezadovoljno s piemonskim samosilstvom, samo de si ne upajo očitno izreči. „Gorjé, gorjé, ako bodo Napolitanci zadosti razdraženi; zgoditi se utegne, de ne en Piemončan ne pride živ nazaj!“ je rekel mož, ki pozná ljudstvo in njegov značaj. — Drugi gospod, ki je bil dolgo na Laškim, je pripovedoval, kako močno pobožno je ljudstvo n. p. v Turinu, vse vdano svojimu duhovstvu in se ne meni za sleparstvo olikancev in freimavrarjev. — Ako tedaj časniki pišejo, de vsa Italija za Garibaldam dere, to gotovo ni laško ljudstvo, ampak so sleparji, podkupljeni vekači itd., ki ubogo ljudstvo strahujejo; udarila pa bo tamkaj ura odrešenja.

Zmés.

V Dublin-u na Irskim je bil te dni vložen vkladni kamen za katoliško vseučiliše. — V Varšavi je bil Nace Milkovski zato zapert, ker se ni odkril, kadar je veliki knez prišel iz cerkve. — Naropano Italijo ste spoznale tudi Rusija in Prusija; — Bog pa, menimo, je še ni spoznal. — Pravijo, de Garibaldi namérja s 6000 radovoljci ob rimskim obrežji na suho stopiti; 6 francoskih brodovij pa de je bilo poslanih, mu na suho branit. — V okrajini Pirglie je kmetiški hudobnež vstrelil sebe in deklino, ker mu ni bilo pripušeno, se z njo zaročiti. Kjer se slepa ljubezen tako zaguli, de človeka nad samiga Boga ljubi, in ga marsikterikrat zavolj možitve ali ženitve po Iskarjotovo izdá, — tamkaj se tudi ni čuditi, ako pahne svoje lastno telo v grobljo, in svojo dušo v pekel! Ni je strašnejši reči na svetu, kakor strast. — Mlad Francoz, ki ga bogata dedšina čaka, je polovica od nje odločil za sv. Očeta. — Stolp sv. Štefana na Dunaji, ki ga zdaj popravljajo, bo odsihdob enak turnu v Strassburgu, t. j., visok 437 čevljev; dozdej je meril 425 čevljev. — Za zidavo obljubljenene cerkve na Dunaji je dozdej prišlo 1,700.000 gld. gotovine in 32.500 v papirjih. — Možje iz zgornjiga Avstrijskiga so v gosposki zbornici uni mesec zročili prošnjo zoper Mühlfeldov edikt s 53.000 podpisi. — V Kavkazii je 160.000 katoličanov in 40 cerkev latinskiga in armenskiga obreda. — O Napoleonu se večkrat sliši, de kaj študira; sv. Oče Pij IX. študirajo zgodovino Pija VII.; naj bi Napoleon III. ne pozabil študirati Napoleona I. — Bukvarnica Lav. Hartmana v Zagrebu nazznanuje naročnikom, de kmali pride na svitlo 4. in poslednji del „Propovjednika“ g. Vilima Švelca. —

V Augsburgu je bila 30. u. m. strašna toča, debeleji kakor golobje jajce, ki je po vsem mestu okna tako pobila, de so ceste povsod s šipami natrošene; vse sadje po

verteh in sadež po polji je pobila. V bližnjim mesticu Friedburgu je nevihta konjsk hlev poderla, 10 kónj je po-bitih in več poškodovanih. Veliko drevés je izkoreninjenih in neštevilnim so cele veje odbite. — Zastran smerti provikarja O. Reinthalerja pravijo „Kath. Bl.“ de je umrl 1. maj-nika v Mordiru poleg Hartuma, previden s ss. zakramenti za umirajoče v 38. letu svojega življenja. — Sv. kardi-nalski zbor šteje sedanji čas 61 karnalov. Izmed tih je bilo 43 pri posvečevanju japonskih mučencov v Rimu pričujočih; zmed 18 nepričujočih jih je 10 v tako imenovanim italiskim kraljestvu, katerih „prostoljubna“ vlada ni pustila v „glavno“ mesto „svobodne Italije. Tudi kardinal-patriarh v Lisabonu ni smel v Rim zavolj ondotniga freimavrarstva, ki je ravno tako malo „človekoljubno,“ kakor Italija „svo-bodna.“ Drugi so bili z boleznijo ali iz družih okolišin zadržani. Šestnajst kardinalstev je izpraznjenih. — Vsako leto o sv. Petru dajo papeži po stari navadi svetinjo ko-vati. Letasnja svetinja kaže sv. Petra, ki od nekiga moža in neke žene milošnjo sprejema; napis je: „Petri inopiam Christiani sustentant. Antiqua pietas renovatur 1862.“ To je: „Ubožniga Petra kristjanje podpirajo. Nekdanje usmi-ljenje se obnavlja 1862.“ — Rimski stol ima voljo, kupljo božjiga groba v Jeruzalemu na svoje stroške dati obnoviti; z britkostjo vidijo v Vatikanu, de rusovska moč na svetih krajih se čezdalje bolj razširja. Latinski patriarh Valerga je v ta namen iz Jeruzalema v Rim poklican. — Pri nekim misijonu znaniga o. Veningerja v Butleru v Pensilvanii se je povernilo 22 ljudi v katoliško Cerkev; pri drugim misi-jonu v Bostonu njih 11, in ravno toliko v misijonu v Jorku. — Pruski minister se je v zbornici izgovarjal, de so tudi katoli-ške vlade spoznale naropano Italijo, kakor Francija, Belgija, Portugalija itd. Neki nemšk list pa mu na to odgovori: „Res se naropano kraljestvo spoznale tudi katoliške vlade, gotovo pa vender ne zvesti katoličanje tih dežel, am-pak le napoleonska sanjarska družba, ki ima veslo na Franco-skim, in frejmavrarji, ki ga imajo v Belgii in na Portugalskim.“

Drobtinici.

Spoznanje edine Italije. V osoljeni zabavljei Ar-monia našteva orle (francoskiga, moškovskiga, pruskiga), ki so se znižali, pomagat edini Italii, in odgovori nato: Naj jih plača nebo za blago pomoč: vender bi ne utegnili biti brez nevarnosti, ko se toliko tujih kljunov in krempljev združi okoli ene skleda.

Pero cosa non par senza perigli
Il veder congregati intorno a un piatto
Tanti beechi stranieri, e tanti artigli.

Kakošen cépec je Napoleon. tudi to-le skazuje. Francoski časniki pripovedujejo, de je veliko francoskih sta-rašinov hotlo v Parizu vstanoviti katolišk časniki. Ker pa Persigny minister tega ni maral slišati, se podajo k samimu Napoleonu. Le-tá pa ne le de jih je prav prijazno sprejél, jim njih namen poterdil in privolil, temveč ponudil jim je tudi še pisaveca pomočnika; koga? Znaniga zanikarneža in sovraž-nika sv. Cerkve: Lagueronniere-a! — Katoliški se-natorji se gledajo in nobeden se ne gane, globoko se poklonejo cesarju ter odidejo. — Kakošen glas se na take dogodbe med gorečimi francoskimi katoličani razširja, si je lahko misliti.

Domače duhorne vaje,

svetó živeti in zveličano umreti.

(Dalje.)

Ta nauk je slehernimu silo potrebin, torej ni prav, ako ga vsak Danicni list nekoliko ne prinese. Ostali smo na razsvetlilni poti, in prišli smo do 2. pravila, ki se glasi:

Živi iz vere.

1. Le na videz prav in lepo živeti, se pravi po ju-dovsko živeti; 2. le po umu in pameti prav živeti, se pravi po šegi neverških modrijanov živeti; 3. po veri, iz vere živeti pa se pravi čeznatorno, v vsakim oziru prav živeti.

1. Po judovsko ali farizejsko živeti, kakor tisti judje, ki so zunaj, le na videz bili pobožni, sicer pa vsi grešni in ostudni, — tako življenje je prava ostudnost in gnjusoba pred Bogam, pa tudi pred ljudmi. Slehernimu se studi, kadar se prepriča, de je kdo hinavec. De molčimo od dru-zih hlinežev in hinavcov, omenimo samo mnogih časnikar-jev današnjiga časa, kateri se katoličane kličejo, pa svojo mater — sv. Cerkev — pikajo in zatirajo, kjer koli mo-morejo *). Vsim hinavcam je sam Zveličar sodbo izrekel: „Ako vaša pravica ne bo obilniša, kakor pis-marjev in farizejev, ne pojdete v nebeško kra-ljestvo.“ (Mat. 5, 20.)

2. Iz vere tudi ne živijo nekteri posvetni poštenjaki, ali kako bi jih imenoval? kateri se v vsih rečeh sicer ob-našajo po pameti, pa ne iz vere in zavolj Bogá, zato jim tudi od Bogá plačila pričakovati ni. Taki ljudje sicer niso živine, delaja v vsih rečeh po pameti, se varujejo nezmer-nosti, sovražijo nečistost, ne derejo bližnjiga, so dostikrat čudo usmiljeniga serca, se vedo v britkostih vpokojiti, ošab-nost jim je zoperna. Zraven tega pa tudi ob petkih in postih prav zlošno jedó mesó; ko drugi v cerkvi o prazni-kih molijo, oni po svojih pisarnicah pišejo, po svojih opravi-lnicah delajo, ali pa po sencah šetajo, časnike prebirajo, kavo pupajo in smodko puhajo, in še marsikaj enaciga; pa tudi pri spovednicah jih sicer ni viditi, razun kadar se že-nijo. Ob kratkim: taki ljudje živé, kakor boljši izmed ne-vernikov. Ako pa vaša pravica ne bo obilniša kakor (ne-verških) modrijanov, ne pojdete v Božje kraljestvo, zakaj nikjer se ne bere, de bi za take poštenjake posebne nebesa bile; v nebesa kristjanov pa jim ni pot odperta, ker: „Pra-vični iz vere živí,“ pravi sv. Duh.

3. Le kdor iz vere živi, je tedaj na pravi poti. Vero je Bog razodel in zapoved dal, po nji živeti. Kdor tedaj po veri in njenih zapovedih živi, on je sklenjen z Bogam, ki je dal človeku um in vero, oboje v ta namen, de naj s pomočjo obojiga njegove zapovedi spolnuje; zakaj: „Kdor ne bo veroval, bo pogubljen.“ Brez vere, brez skle-nitve z Bogam, so tudi čednosti, ki jih kdo ima, zunaj Boga, torej brez veljave, tedaj gluhi orehi, nerodovitne drevesa, pajčevina. Utegneš biti brez vere dober državnik, dober vradnik, serčin vojak, delaven kmet, pridin rokodelc; tode Bog ne vé za tvojo verlost, dobroto, serčnost, delavnost, pridnost, ker ti z Njim sklenjen nisi.

Duhorske spremembe.

V goriški nadškofii. Izvoljen in poterjen je za krovikarja in duh. pomočnika v veliki cerkvi č. g. Anton Velišćić, duh. pomočnik v Šen-Petru pri Soči. Umerl je č. g. Jožef Čargo, duh. pomočnik v Kanali, v 32. letu svojiga življenja R. I. P.!

Pogovori z gg. dopisovarci.

G. F.: Mož-beseda. — G. J. Z.: Prav tako! — G. V.: Je prišlo in se bo doveršilo. — G. P.: Prav hvaležni za poslano in za pojasnilo; odgovor s priliko. — G. R. K. in J. T.: Hvala! — Več gg.: Spisi se bodo zverstili, pro-simo malo poterpeti. — Sl. šolsk. vod. v Ljublj. in Nov. m.: Prav hvaležno letnike prejeli.

*) Ravnokar smo brali, de gerdobeži, ki v s—skim listu „Kike-riki“ tako gerdo Cerkev in njene naprave združujejo in so bili v pravdi zavolj tega, se katoličani kličejo. Kdor meni v ka-toliški koži farizej biti, naj se raji v pesoglava prekersti, bo bolj pošteno, kot taki farizej biti